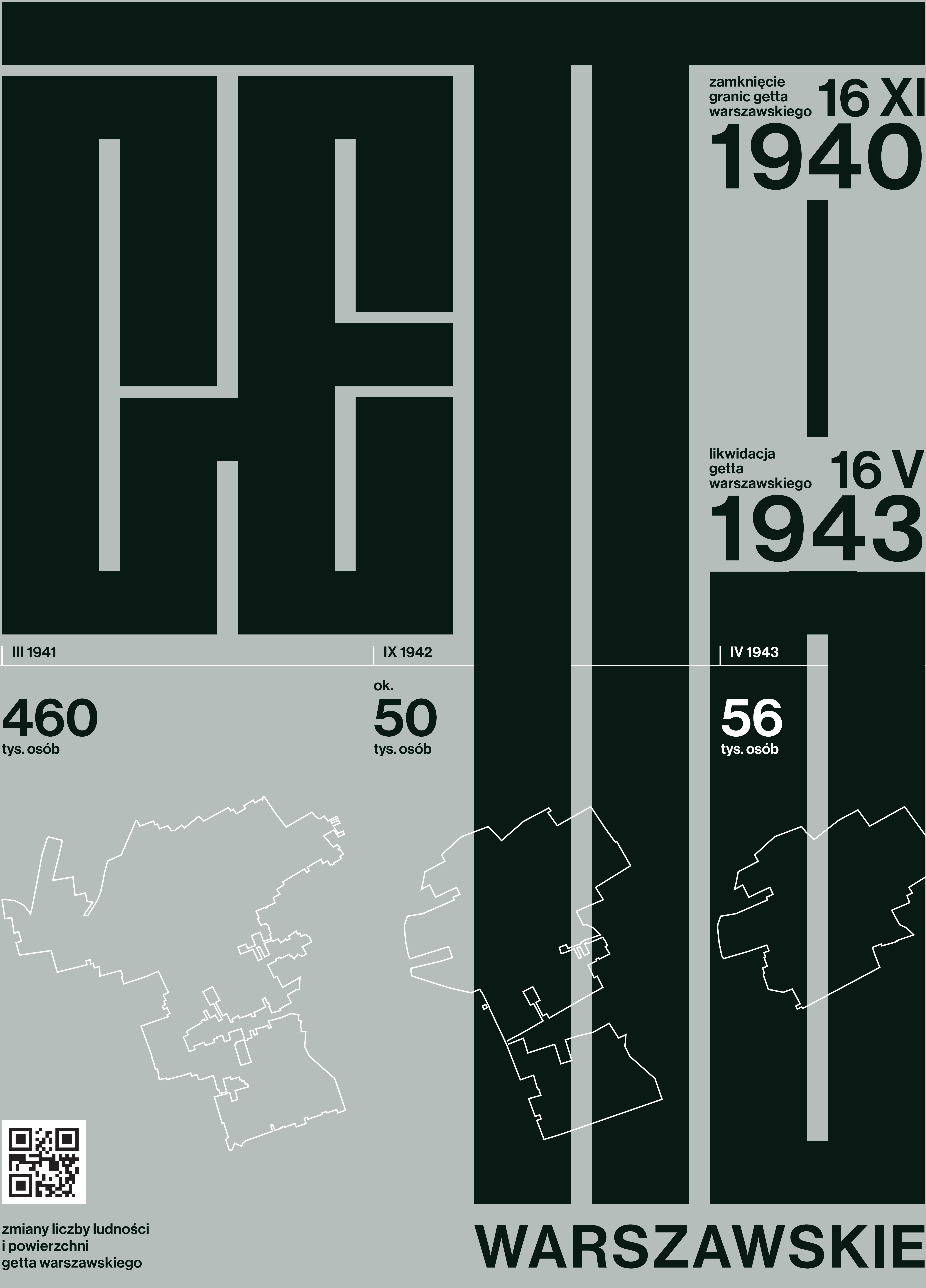

TEREN GETTA NA MAPIE WSPÓŁCZESNEJ WARSZAWY

Grossaktion

Akcja deportacyjna ludności z getta warszawskiego do obozu zagłady w Treblince trwająca od 22 lipca do 21 września 1942 roku. Działania te stanowiły część akcji „Reinhardt”. W jej wyniku do obozu zagłady wywieziono i tam zamordowano ok. 260 tys. Żydów, ok. 10 tys. zamordowano na miejscu, zaś ok. 11 tys. wywieziono do obozów pracy.

22 VII ————— 21 IX 1942

MNIEJ
NIŻ

Przed rozpoczęciem
deportacji na terenie
getta przebywało
51 548 dzieci.
Po zakończeniu
pozostało 498.

51 548

498

LEPSZA ŚMIERĆ

28 VII 1942

Mordechaj Tenenbaum
1916–1943

aktywista organizacji
Hechaluc-Dror,
członek pierwszego
dowództwa ŻOB

Cywia Lubetkin
1914–1978

aktywistka organizacji
Hechaluc-Dror,
członkini pierwszego
dowództwa ŻOB

OD KULI NIZ

powołanie ŻOB

ZAGŁAD

Icchak Cukierman
1915–1981

aktywista organizacji
Hechaluc-Dror,
członek pierwszego
dowództwa ŻOB

Józef Kapłan
1913–1942

aktywista organizacji
Ha-Szomer Ha-Cair,
członek pierwszego
dowództwa ŻOB

Żydowskiej Organizacji Bojowej

Arie Wilner
1917–1943

aktywista organizacji
Ha-Szomer Ha-Cair,
członek pierwszego
dowództwa ŻOB

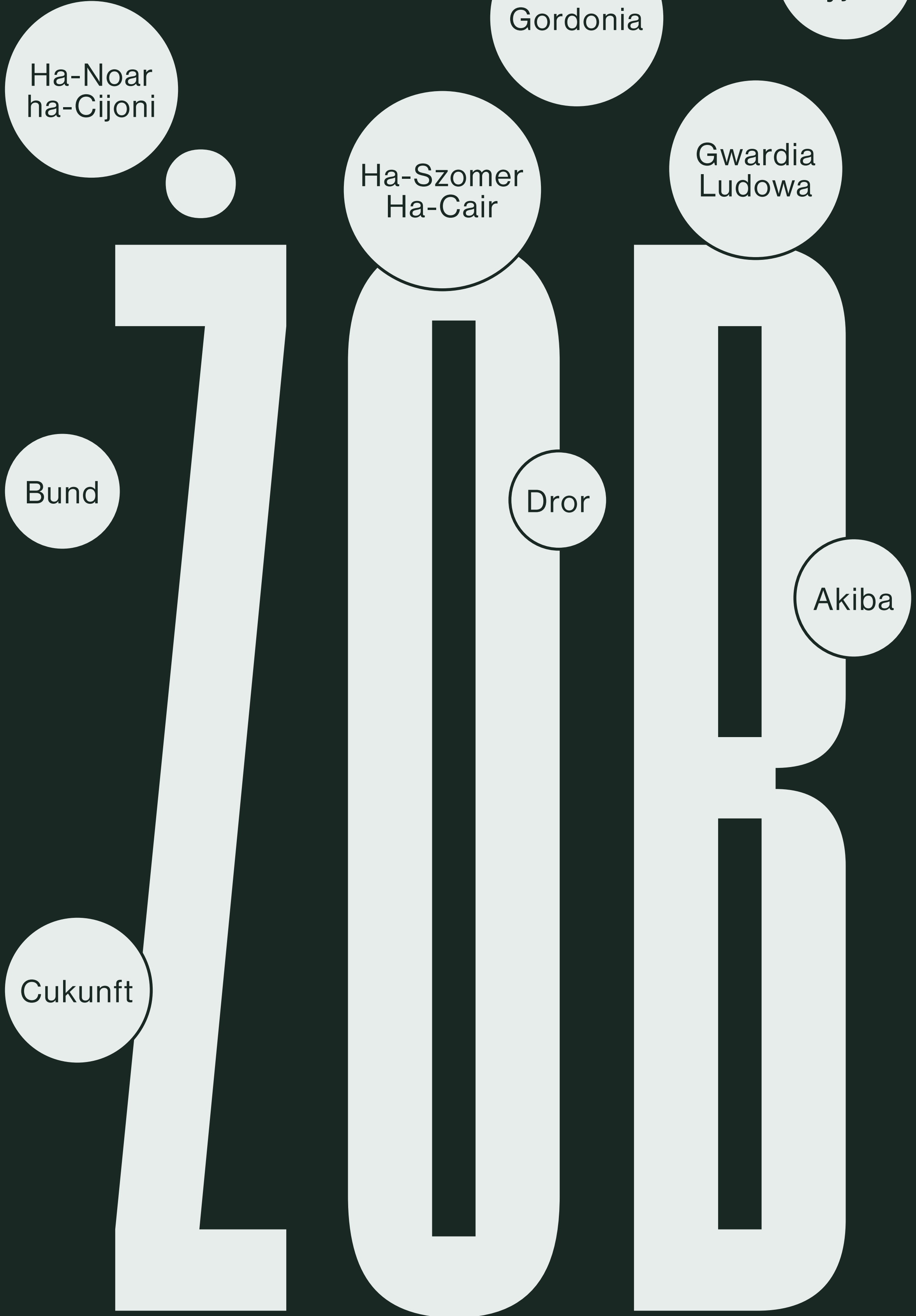
W TREBLINCE

fragment treści plakatu,
który pojawił się na
terenie warszawskiego
getta w sierpniu 1942 roku

data utworzenia

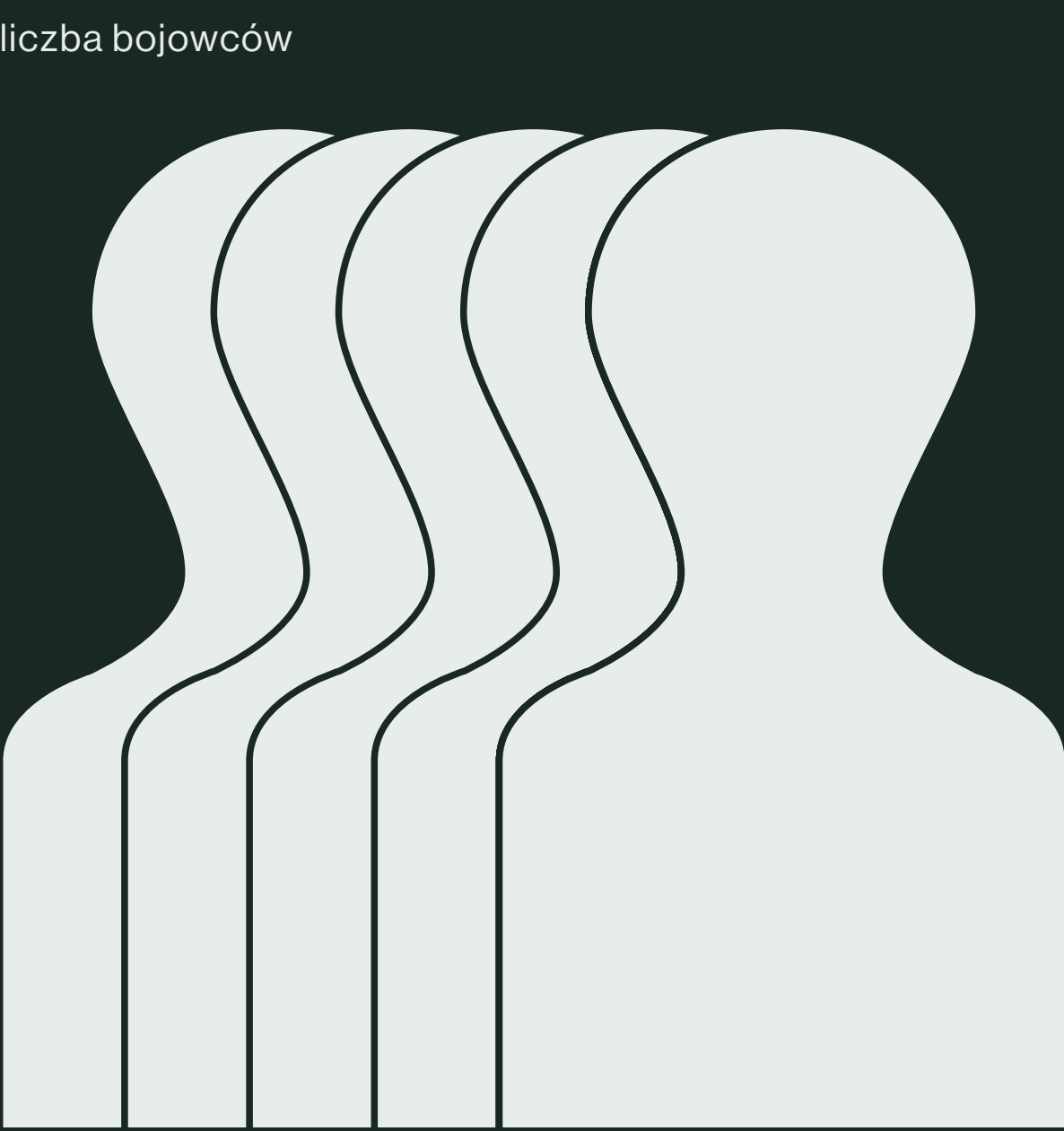
1942

Żydowska Organizacja Bojowa

Mordechaj Anielewicz

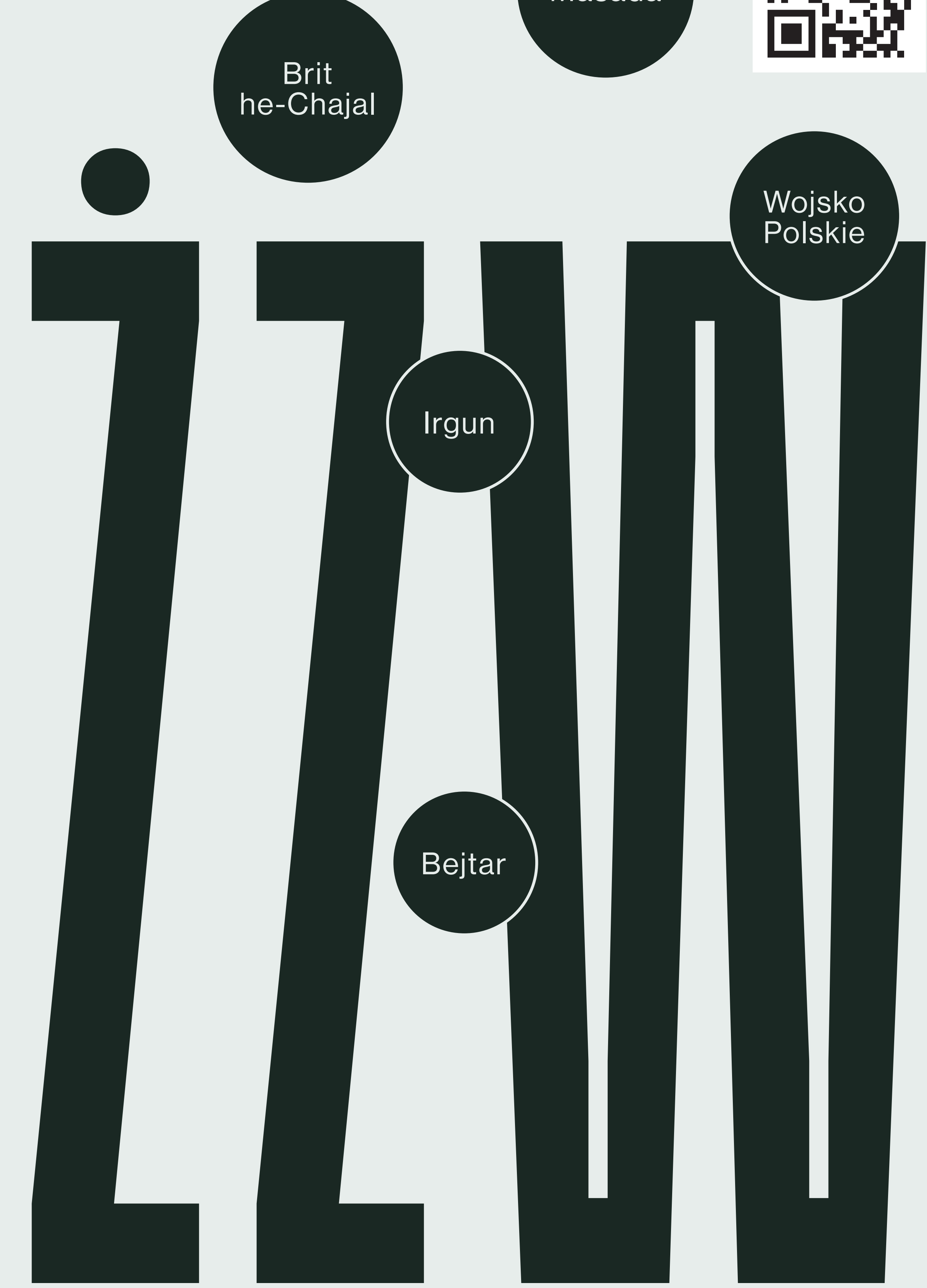
220–600

ul. Miła 29¹, później Miła 18²

data utworzenia

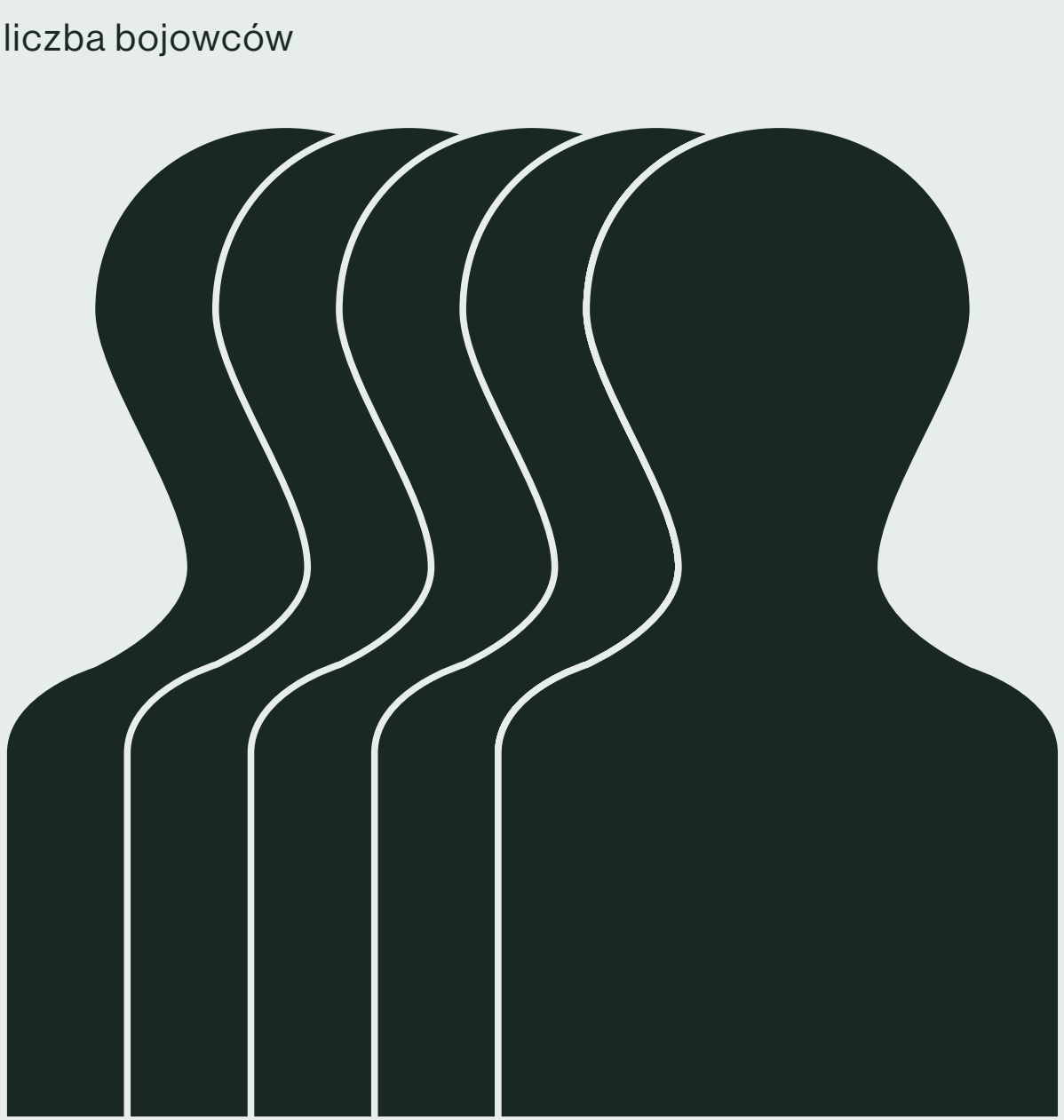
1939

Żydowski Związek Wojskowy

Paweł Frenkel

300–500

ul. Muranowska 7/9

WĘZIE TOPÓR, ŁOM, NÓŻ DO RĘKI

Druga akcja deportacyjna,
która rozpoczęła się
18 stycznia 1943 roku
o godzinie 7.30 spotkała
się po raz pierwszy ze
zbrojną odpowiedzią
żydowskiego ruchu oporu.

Samoobrona styczniowa 18–21 I 1943

ZABARVKADUJECIE SWÓJ DOM

hasło z ulotki
dystrybuowanej
przez Żydowską
Organizację Bojową
w styczniu 1943 roku
podczas tzw. akcji
styczniowej

ukryty pokój, do którego wejście zostało zamaskowane między książkami ustawionymi w bibliotece

schrony bunkry kryjóówki

kryjóówka
pod schodami

kryjóówka
w tapczanie

schron w piwnicy,
do którego wejście
prowadziło przez balie,
z której spuszczano
wodę podczas
używania włazu

przedwojenny
schron przeciwlotniczy
przekształcony
w bunkier, do którego
wejście znajdowało
się w stosie gruzu

niektóre schrony były
połączone ze sobą
podziemnymi przejściami
stanowiącymi
alternatywną sieć
komunikacyjną

POWSTANIE

siły żydowskie liczyły ok. 650
słabo uzbrojonych bojowców
(500 z ŻOB i 150 z ŻZW)

siły niemieckie liczyły
ok. 2000 ludzi wspieranych
przez czołgi i wozy pancerne

19 IV — 16 V 1943

według relacji
Emanuela
Ringelbluma
bojowcy ŻZW
wywiesili
na dachu budynku
przy ulicy
Muranowskiej 7/9
dwie flagi:
biało-niebieską
żydowską
oraz polską
biało-czerwoną

BITWA NA PLACU MURANOWSKIM

19–22 IV 1943

ŻYDZI
POLACY
NIEMCY

GETTO

MUR GETTA

STRONA ARYJSKA

ULICA BONIFRATERSKA

ULICA SAPIEŻYŃSKA

nieudana próba wysadzenia
muru getta przez oddział Armii
Krajowej pod dowództwem
kpt. Józefa Pszennego
„Chwackiego”, przeznac-
zona do tego celu
mina wybuchła na
środku ulicy

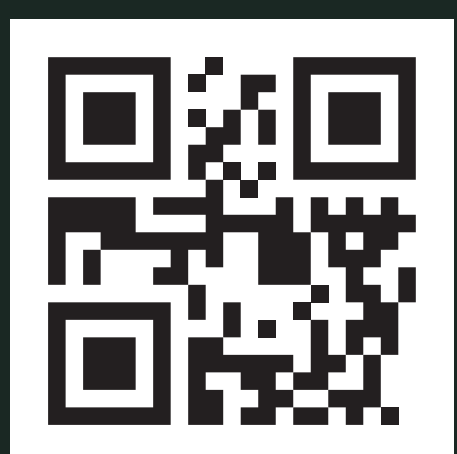
żydowcy bojownicy
użyli granatów oraz
ostrzelali Niemców

**Józef
Wilk
„Orlik”**

poległy żołnierz
Armii Krajowej

**Eugeniusz
Morawski
„Młódek”**

poległy żołnierz
Armii Krajowej

19 IV 1943

Mira Fuchrer

1920–1943

Aktywistka organizacji Ha-Szomer Ha-Cair. W warszawskim getcie znalazła się w 1940 roku. Pracowała tam wraz z Tową Frenkel i Rachelą Zylberberg w zakładzie krawieckim. Jako łączniczka jeździła do innych gett. W czasie powstania walczyła w getcie centralnym. 8 maja 1943 roku zginęła wraz z grupą około 120 powstańców w bunkrze przy ul. Miłej 18.

Tosia Altman

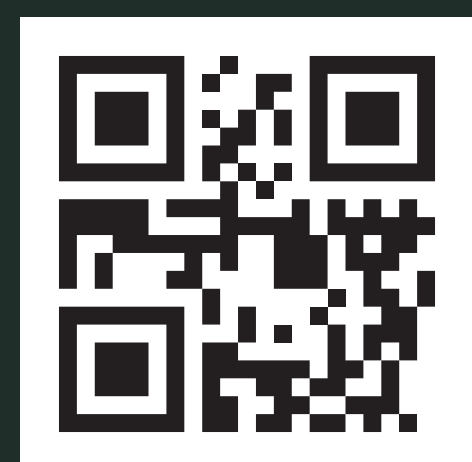
1918–1943

Od początku okupacji niemieckiej zajmowała się organizacją żydowskiego ruchu oporu oraz podziemnych struktur organizacji Ha-Szomer Ha-Cair. Podczas powstania w getcie warszawskim uczestniczyła w walkach w getcie centralnym. Jako jednej z nielicznych udało jej się uciec z bunkra przy ul. Miłej 18. Zmarła 26 maja 1943 roku z powodu poparzeń.

Sara Biderman

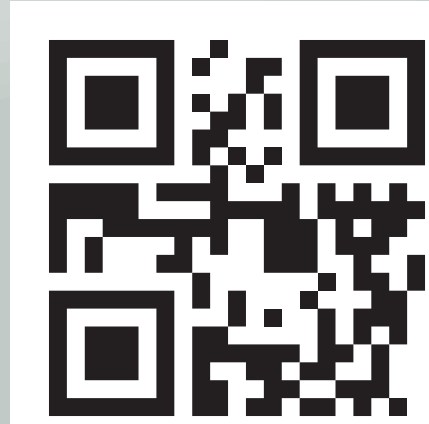
1920/1923–1972

Podczas powstania w getcie walczyła na ulicy Franciszkańskiej. Została złapana w parku po stronie „aryjskiej”, postrzelona i ciężko ranna, ale udało jej się uciec i schronić u polskiej przyjaciółki. Po wyzdrowieniu brała udział w powstaniu warszawskim 1944 roku. Przeżyła i wyemigrowała do Izraela, gdzie wstąpiła do kibucu Lohamei Hagetaot.

CZULIŚMY, ŻE JESTEŚMY
W ZAPOMNIENIU,
ŻE ŚWIAT NIE WIDZI TEGO.
NIE TYLKO CI PAŃSTWO
Z DRUGIEJ STRONY MURU,
ALE CAŁY ŚWIAT

Marek Edelman

wyszli i przeżyli

Roman Bornstein
Tuwia Borzykowski „Tadek”
Marek Edelman
Chaim Frymer
Masza Glajtman-Putermilch
Pnina Grynszpan-Frymer
Chana Kryształ-Frykszdorf „Hanka”
Cywia Lubetkin

wyszli i zginęli później

Tosia Altman
Szlomo Alterman
Hersz Berliński
Janek Bilak „Bielak”
Abrasza Blum
Guta Błones
Elizer Błones „Lusiek”
Jurek Błones
Fajga Goldstein
Merdek Growas
Cypora Gutsztat
Adek Jankielewicz
Julek Junghajzer „Joel”
Izrael Kanał „Mietek”
Josef Liman
Michał Rozenfeld „Michał Biały”
Abram Stolak
Dow Szniper
Janek Szwarcfus „Janek Biały”
Juda Wengrower „Węgrower”

zostali w kanale

Menachem Bigielman „Bejgelman” Sewek Duński Jechiel Górny „Jur” Adolf Hochberg Lejb Jaszyński „Jasiński”
Bronka Manulak/Manelak/Manalek Lejb Roztowski Szlamek Szuster Pnina Zandman

WARSZAWSKA MASADA Miła 18

8 V 1943

bunkier został odkryty przez Niemców, część cywilów opuściła kryjówkę, bojownicy ŻOB-u podjęli walkę, jednak kiedy do środka zaczęto wpuszczać gaz, popełnili zbiorowe samobójstwo, schron stał się grobem ok. 120 osób

przed II wojną światową

kamienica należąca do Leona Gibańskiego

IX 1939

budynek został zbombardowany

1942 po Grossaktion

w ruinach kamienicy powstaje schron gangu Samuela Isera, w którym w czasie powstania przebywało kilkaset osób

koniec IV 1943

po wykryciu i zniszczeniu bunkra przy Miłej 29 przeniósł się tu sztab ŻOB

VI 2022

wykopaliska archeologiczne prowadzone przez polskich i amerykańskich badaczy, wszystkie odnalezione obiekty trafią do Muzeum Getta Warszawskiego

Rzut na wykopaliska nieistniejącej kamienicy przy ul. Miłej 18 / Muranowskiej 39 na warszawskim Muranowie. Odkrywka nie zostanie zakopana, powstanie nad nią pawilon wystawowy.

ok.
400
tys. osób to szacowana
łączna liczba ofiar
getta warszawskiego

ponad
90
tys. Żydów
zmarło z głodu
i chorób lub
zginęło w getcie
warszawskim

ok.
300
tys. osób zginęło
w obozie zagłady
w Treblince
i w trakcie
dwóch akcji
wysiedleńczych